

Kompetensförsörjning i Västerbotten

– läget i regionen

Det händer mycket på Västerbottens arbetsmarknad. Företag växer, nya etableringar görs runt om i regionen och efterfrågan på ny arbetskraft är stor i både privat och offentlig sektor. Samtidigt minskar många kommuner i befolkning, stor andel arbetande går i pension och den tillgängliga arbetskraften har inte rätt kompetens för jobb som finns. För att kunna möta behoven behöver aktörer i Västerbotten fundera på vilka utmaningar och möjligheter regionen står inför, och hur vi på regional och kommunal nivå behöver jobba för att kunna ta vara på arbetskraften i länet och möta rekryteringsbehovet.

Etableringar och digitalisering påverkar riktningen

Även om de tendenser som tidigare statistik visar ger viktig information om vilken riktning länet rör sig mot, är arbetsmarknaden i ständig förändring. Det är viktigt att ha i åtanke för att fundera på hur vissa faktorer kan påverka länets framtida kompetensförsörjning. Kommer till exempel vissa arbeten att ändra innehåll i och med digitaliseringen, eller till och med ersättas av digital teknik? Samtidigt är intresset för Västerbotten stort vilket visar sig i att företag etableras här och att befintliga företag växer och även flyttar hem produktion. Den stora utmaningen handlar om att få tag på arbetskraft och att designa ett utbildningssystem som är anpassat efter behoven. En tät dialog och samverkan mellan utbildningssektorn, näringslivet, offentlig verksamhet och andra samhällsaktörer blir helt avgörande för att på bästa möta regionens behov och säkra upp en hållbar tillväxt.

Regionen växer, men de flesta kommuner tappar invånare

Som region har Västerbotten haft en positiv befolkningsutveckling de senaste tio åren, men skillnaderna mellan kommunerna är mycket stora. Umeå är den kommun som drar upp genomsnittet och har växt med hela 12 % fler invånare från 2007 till 2017. Även Vännäs och Skellefteås kommuner växer, men i långsammare takt. I regionens övriga kommuner minskar befolkningen. Tillsammans har de mindre kommunernas invånarantal minskat med ungefär 0,5 % per år under samma tidsperiod. Urbaniseringstrenden fortgår alltså där människor flyttar från de mindre kommunerna och in till de större.

Liknande mönster finns när det kommer till arbetspendlande. De flesta kommuner har fler som pendlar ut från kommunen än in till kommunen, även om det för några kommuner är ganska jämnt fördelat in- och utflöde. Bara Umeå har betydande fler som pendlar in från angränsande kommuner än ut. I övrigt sker den mesta pendlingen mellan Umeå, Skellefteå och Lycksele. Det är fler män än kvinnor som pendlar i Västerbotten.

Könsuppdelad arbetsmarknad med stort behov av personal

Vård och omsorg är den bransch där flest personer i Västerbotten arbetar, följt av utbildning samt tillverkning och utvinning. I dessa branscher finns tydlig könsuppdelning; ungefär 8 av 10 som arbetar

inom vården är kvinnor, och även i utbildningsbranschen är det merparten kvinnor som jobbar. De branscher som domineras av män är fler, däribland byggverksamhet, transport, tillverkning samt jord- och skogsbruk. Andelen kvinnor i dessa branscher är betydligt lägre än andelen män inom kvinnodominerade yrken. Uppdelningen är något starkare i mindre kommuner än i de större.

När det gäller pensionsavgångar kommer flest kvinnor att lämna omsorgsyren, och för männen är det framför allt transport- och maskinföraryrken som drabbas. Även inom utbildning, handel och byggverksamhet kommer pensionsavgångarna att vara stora. Den yrkesgrupp som kommer att förlora störst *andel* kvinnliga medarbetare är i samtliga kommuner kontorsassistenter och sekreterare. För männen varierar det mellan olika kommuner, men i de större kommunerna är teknikyrken med högskolekrav en drabbad yrkesgrupp, och i några andra lantbruk- och trädgårdsyrken.

Hög behörighet, men snedfördelad utbildningsnivå

Gymnasienivå är den vanligaste utbildningsnivån i Västerbotten. Jämfört med Sverige i stort har Västerbotten större andel invånare med gymnasieutbildning, och mindre andel som har lägre utbildning än gymnasienivå. Gällande eftergymnasial utbildning ligger Västerbotten i linje med rikssnittet, men denna siffra dras upp av Umeå kommun där betydligt större andel invånare har eftergymnasial utbildning än i andra kommuner. Kvinnor har i regel högre utbildning än män.

Andelen elever som är behöriga till gymnasium och högskola är högre i Västerbotten än i landet i stort. Särskilt bland gymnasieelever vars föräldrar har som högst förgymnasial eller gymnasial utbildning har en större andel än i landet uppnått kunskapskraven i alla ämnen och det genomsnittliga meritvärdet är högre. För elever med eftergymnasialt utbildade föräldrar är skillnaden för uppnådda kunskapskrav mindre, medan meritvärdet ligger under genomsnittet för Sverige. Snittbetygen stämmer för både grupperna väl med Sveriges genomsnitt, även om siffrorna varierar mellan olika kommuner.